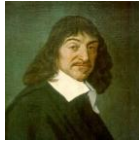

René Descartes (1596-1650)

- Prantsuse filosoof, matemaatik ja loodusteadlane
- Sarnaselt Francis Baconile vastandas ta end keskaja mõtlejatele

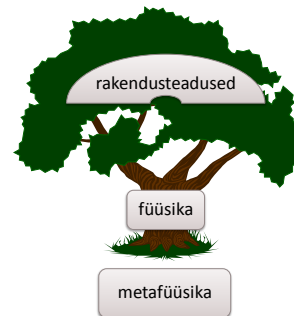
Empirism (nt Bacon) – ratsionalism (nt Descartes)

- Empirism: kõik teadmised pärinevad kogemusest
- Ratsionalism: tõsikindlad teadmised pärinevad mõistusest endast, ülejäänud teadmised kogemusest

Descartes'i hinnang oma õpetajatele

“Kuigi minu kasvatajad ei ole mulle õpetanud midagi tõsikindlat, olen ma siiski tänulik selle eest, et tänu neile seadsin ma kõik kahtluse alla”

Filosoofia on sarnane puuga

Tarkus pole paljuteadmine, vaid arusaamine

- Kellelgi filosoofidest pole veel õnnestunud leida kõige oleva printsiipi ja algpõhjust, millest lähtudes saaks seletada kõike, mis inimõistuse piire ei ületa
- Printsiibid peavad olema ilmselged ning neist peavad järelduma kõik ülejäänud teadmised

Ohud tunnetuse teel (eksimuste allikad)

1. Lapsepõlve eksiarvamused
2. Mõistuse kiire väsimine
3. Sõnade ebatäpsus
4. Meelte väheusaldatavus

Meelte väheusaldatavus

1. Meelepettused
 - a) asjad näivad teistsugustena kui nad tegelikult on
 - b) kas saab välistada olukorra, et on keegi kuri deemon, kes tekitab meis aistinguid, ilma et üldse mingit välismaailma oleks?
2. Kas saab välistada olukorra, et kogu elu on vaid uni?

Täielik kahtlus

Ainus viis mõistus kõigist eksimustest vabastada on

Descartes'i arvates kõiges kahtlemine:

“Kui selguks, et õunakorvis on ka mädased õunu, siis on selge, et ülejäänud õunte päästmiseks tuleb mädad eemaldada. Kuidas seda teha? Kõige õigem on korv tühjaks kallata ning siis ühekaupa kontrollides terved õunad tagasi panna”

Esimene ilmselge tõde (idee)

Mõtlen, järelikult olen olemas
Id Cōgito, ergō sum

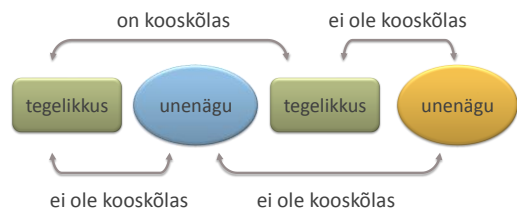
Teine ilmselge tõde (idee)

On olemas Jumal

Kolmas ilmselge tõde (idee)

On olemas materiaalne maailm, st meie aistinguid põhjustavad materiaalsed asjad

Unenägusid saab tegelikkusest eristada

Blaise Pascal (1623-1662): unenäod ja tegelikkus

“Kui näeksime igal öösel ühte ja sama und, avaldaks see meile sama sügavat mõju nagu asjad, mida me näeme iga päev. Ja kui mõni käsitööline võiks olla kindel, et ta näeb igal öösel kaksteist tundi järjest unes, et ta on kuningas, siis ma usun, ta oleks peaaegu sama õnnelik nagu kuningas, kes näeb igal öösel kaksteist tundi järjest unes, et ta on käsitööline”

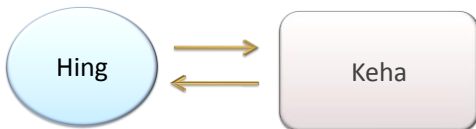
B. Pascal, Mõtted. Tallinn, 1998, lk 208

Kaks substantsi

Substants Id <i>substantia</i> 'olemasolu, olemus'	Atribuut Id <i>attribütum</i> 'lisandatu'	Moodused Id <i>modus</i> 'viis, mõõt'
Mõtlev (hing)	Mõtlemine	Näiteks <ul style="list-style-type: none"> ▪ kahtlemine, ▪ röömustamine, ▪ fantaseerimine, ▪ soovimine
Materiaalne (keha)	Ulatus	Näiteks <ul style="list-style-type: none"> ▪ ruudukujuline, ▪ kiiresti liikuv, ▪ kolmest osast koosnev

Dualism: inimene = hing + keha

Dualistlik interaktsionism:

Kirjandus

- Descartes, R. Arutlus meetodist. Tallinn, 1995
- Descartes, R. Meditatsioonid esimesest filosoofiast. – Akadeemia, 1996, nr 8
- Descartes, R. Eessõna *Filosoofia printsiipidele* - Akadeemia, 2004, nr 2
- Kivi, R. Descartes'i filosoofia mõistest. - Akadeemia, 2004, nr 2
- Koort, A. Rene Descartes'i filosoofiast. – Koort, A. Inimese meetod. Tartu, 1996
- Ljatker, J. Descartes. Tallinn, 1995
- Meos, I. Uusaja filosoofia. Tallinn, 2000
- Rebane, J. Tunnetusteooria põhiprobleemid. Tallinn, 1986
- Saarinen, E. Filosoofia ajalugu tipult tipule, Sokratesest Marxini. Tallinn, 1996
- Salumaa, E. Filosoofia ajalugu V. Uusaja filosoofia III. Tallinn, 1998